

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Tertia Qvæstione. Quomodo placent Deo bona opera?

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

vitam, consilium, gubernationem, successus & alia bona impetrat. Et vt sic de auxilio Dei sentiamus, confirmemus nos testimonio Evangelij, & discutiamus tenebras humanæ mentis, quæ fingit Deum otiosum esse, non curare singulos, vt Homerus fingit Iouem quæsitum in cælo, abiisse ad conuiuium in Aethiopiâ. Hæc deliramenta significant, quales sint humanæ cogitationes de Deo, quas misericors sui vt extirpentur, & accendatur vera agnitio Dei, vere agnoscimus iram Dei, & misericordiam.

DE TERTIA QVÆSTIONE.

Quomodo placent Deo bona opera?

CONSTAT pias mentes angere & optare, vt placeat obedientia Deo. Sed in tanta infirmitate nostra vident esse mutilam, impeditam, imperfectam, contaminatam. Sicut Paulus inquit: Non quæ volo bonum, hoc facio. Quærent igitur, quomodo placeant Deo?

ALITER autem iudicant hypocritæ, aliter anxie & pauidæ mentes: Hypocritæ putant se Legi satisfacere, se iustos, id est, amicos Deo esse propter propriam dignitatem, seu Legis implevitatem, vt Phariseus Luca 18. Ac semper aliqui tales sunt, qui admittunt suas virtutes, sibi sapientiam & iusticiam prolixè tribuunt, præsertim in rebus secundis & florentibus, quas consilio suo regere se credunt, & arbitrantur se virtutum, & diligentiarum suarum fructum capere inuinitus, cum sunt res tranquillæ. Ideo & propter sapientiam ac iusticiam se cæteris anteferunt, vt Nabuchodonosor magnis rebus gestis, inquit: Hæc est illa Babylon, hoc est regnum, mea virtute constructum. Sic & Saul cogitabat, sua virtute regnum Israël constitutum esse, cum agnoscere deberet, & hanc virtutem & successus, Dei beneficia fuisse, & se non potuisse res tantas gubernare aut gerere, ac Deo in timore seruandum esse, ne ab eo desereretur. Sed factus confessor propter successus, sumit sibi licentiam grassandi in cæcitate, perterfuit Sacerdotes, &c. Hæc imago hypocritarum proponitur, ut pauci sunt tales securi, placentes sibi propter suas dotes, applaudentes propriæ sapientiæ, extenuantes doctrinam diuinam, & ex se habentem deridentes Euangelium, arte, fraude, vi præmentes eam pariter eui sunt infecti, prætexentes etiam honestos titulos, quia iustitiam dimicare se de gloria Dei, de veritate, se esse constantes Ecclesiæ viros, se esse membra populi Dei, quia propugnent ordinariam potestatem, longi temporis consensum. Tales erant Pontifices, qui aduersabantur Apostolis, tales vidimus & ipsi multos his annis, VVicecomes & similes. Sed alij sunt pauidi, qui agnoscunt imbecillitatem, & contantur cum desperatione, vt Petrus consternatus inquit, *Ecce ego*

plere à me Domine. Vtrunq; igitur hoc loco agendum est, ar-
ro-
ria taxanda, & pauidis vera consolatio monstranda est.

PRIMUM vero hoc constituendum est, etsi in renatis necesse
esse incoartam obedientiam, & iusticiam bonæ conscientia, tamen
siue manent in eis peccata, scilicet morbi nobiscum nascentes, du-
rationes & ignorantia multæ. Item, quod non tantum timent De-
um, quantum debent, nec ita ardent dilectione Dei, vt Lex præcipit:
Multa sunt item actualia, multæ flammæ illiciti amoris, odij, cupiditatis
vindictæ, inuidentiæ, æmulationum, auariciæ. Multi lapsus in
vocatione, insignes negligentia, acres indignationes aduersus Deum
in afflictionibus, sæpe humana præsidia honesta specie quaruntur,
sed tamen ex diffidentia Dei. Sæpe suscipiuntur res non necessariæ
extra vocationem, fiducia propria sapientiæ aut potentia, vt Iosias
belam non necessarium aduersus Aegyptios mouit.

DEXTERE moles peccati hærens etiam in renatis longe ma-
ior est quam vt comprehendi cogitatione vllius hominis possit. Nec
peccata leue dictum esse, Delicta quis intelligit? Longum autem es-
set enumerare species peccatorum, quæ manent in Sanctis. Sed Pau-
lus in summa complexus est, Roman. 7. cum de interiore contuma-
cia aduersus omnia præcepta loquitur. Sed superbi hypocritæ hæc
arctata peccata non intelligunt, imo Monachi docent dubitationes
illas de providentia, de ira Dei, de misericordia, & affectus vitiosos,
vbi accedat consensus, non esse peccata, nec tantum de voce dispu-
tant, sed de re, negant hæc vitia esse res pugnantes cum Lege Dei.
Hæc execratio falsa est, & contumeliosa contra Legem Dei, & tene-
bris inducit doctrinæ de Gratia, de Iusticia fidei, & confirmat persua-
sionem fallam, quod renati satisfaciunt Legi Dei. Vt igitur
arguenda taxetur, colligam testimonia, quæ ostendunt renatos in
hæc vitia non satisfacere Legi Dei, & manere in hac natura mortali
peccatum. Psalm. 141. Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia
peccata multiplicabitur in conspectu tuo omnis viuens. 1. Iohan. 1. Si dica-
mus, quod peccatum non habeamus, nos ipsos seducimus, & veritas
non est in nobis. Psalm. 18. Delicta quis intelligit? ab occultis meis
conuicta me, & ab alienis parce seruo tuo. Roman. 7. Video aliam Le-
gem in membris meis, quæ repugnat Legi mentis meæ, & captiuum
me habet Legi peccati, quæ est in membris meis. Etsi autem Sophistæ
eludent hunc locum, & dicunt Metalepsin esse in vocabulo Peccati,
vt significari penam peccati, pronitatem ortam ex lapsu primorum
parentum: tamen Paulus ipse refutat hanc elusionem, cum definit
hoc ipsum peccatum, & dicit esse malum in membris nostris pug-
nans cum Lege Dei.

PORRO de hoc ipso articulo dissi-
mus, in vitium reliquum in natura sit res pugnans cum Lege Dei.

Humana iudicia extenuant hanc deprauationem, sed Paulus illustribus verbis vsus est, ad significandam atrocitatem rei. Militat, inquit, in membris illa deprauatio, & grassatur hostili more aduersus legem mentis, confirmat vel securitatem carnalem, vel iniustam diffidentiam, inflat animum admiratione suarum virtutum & arrogantiis, incendit libidines, odia, cupiditatem vindictæ, incidat ad quædam concessa præsidia, deniq; captiuum rapit, quia diffidentes non concutit terroribus & sollicitat ad desperationem, ad fugiendum. Hæc non sunt leuia mala, vt humana Philosophia existimabit durissime exercitans sanctos, Vt Moyses ad petram languens subito consternatus est subita trepidatione, & dubitatione. Lapsus est Dauid, cum numerari populum iuberet, vel humana superbia elatus, vt ostenderet regnum creuisse, vel humano consilio sine mandato De nouam in regno ordinationem facturus. **MATTH. 6.** docet sanctos orare: Remitte nobis debita nostra. Assunt igitur peccata hac tota vita, quorum petenda est condonatio. Idem docet, cum ait Cum feceritis omnia, dicite, serui inuiles sumus. 1. Corinth. 4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non iustificatus sum, Docet opus esse iusticia bonæ conscientia, sed tamen inquit, Hæc nondum est propter quam certum sit me habere remissionem peccatorum, & me Deo reconciliatum esse, sed recipit me Deus propter filium Mediatorem fide. Psal. 130. Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? Hac voce agnoscit peccatum adesse, & non excusat, sed agnoscit tantam esse magnitudinem iræ Dei, vt sustineri non posset, nisi Deus eam mitigaret sua immensa misericordia propter filium. Nam humana natura non potest sustinere iram Dei, & nullas pœnas, sicut Ezechias fatetur: Sicut Leo contriuit omnia ossa mea. Et Iob. 9. Deus, cuius iræ nemo resistere potest. **QUANTUM** igitur assunt peccata, & pij aliquo modo agnoscunt iram, tamen credunt se placere Deo, propter promissam misericordiam, & hoc se consolatione sustentant, sicut idem Psalmus dicit: Sustinuit anima mea in verbo eius, Sperauit anima mea in Domino, Quoniam apud Dominum misericordia est. Psal. 32. Dixi confitebor aduersum me in iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei: Hoc orabit ad te omnis Sanctus. Clare dicit, Sanctos petere remissionem peccatorum. Exod. 34. Coram te innocens non est innocens, id est, etiam si quis humano iudicio argui non potest, tamen tu peccatum eum accusare. Dan. 9. Tibi Domine iusticia, nobis autem clemencia, id est, agnoscimus te iustum esse, ac nos iuste puniri. Tua est anima Domine Deus noster, misericordia. Precamur ergo non propter iusticiam nostram, sed propter miserationes tuas multas, exaudi nos propter Dominum, id est, promissum Mediatorem. Hic locus illi

consensum est consensus Prophetici & Apostolici. Profsus idem Daniel, quod Paulus tam copiose disputat. Statuendum esse, naturam hominum sit vitiosa, & non satisfaciat Legi, sed quod recipiamur à Deo per misericordiam, propter promissum Dominum. Nam & Daniel nominatim addit, propter Dominum.

TERTIA testimonia conferamus ad Paulum, ut videamus vnam perpetuam esse sententiam Catholicæ Ecclesiæ Dei, Patrum, Prophetarum, Christi, Apostolorum, & hunc consensum amplectamur, ut ab eo discedamus, etiamsi qua turba recentium Monachorum dissentium tradidit, quæ male dilutam Philosophiam miscuit doctrinæ Evangelij. 1. Cor. 1. Qui gloriatur in Domino gloriatur, id est, non possimus gloriari, quod sumus sine peccato, sed gloriemur in Domino, videlicet promittente misericordiam. Sicut & alias dicitur: Conclut omnes sub peccato, ut omnium misereatur. Item, Roman. 3. Dicitur omnes sub peccato esse. Et additur aliquanto post asseueratio: Ut omnes obturetur, & reus fiat totus mundus Deo. Toties repetit ierusalem, ut nihil dubium sit accusare eum omnes. Agnoscimus igitur imbecillitatem nostram, & fatemur, etiam in renatis esse vitia, scilicet, depravationem naturæ, & vitiosos affectus plurimos, & expauescimus agnitione iræ Dei aduersus hæc mala, & docemur in nobis adhuc esse tantum vitiorum contra voluntatem Dei, necesse est nobis vera poenitentia, & agnitio imbecillitatis excutiat arrogantiam, subijciat nos Deo, hortetur ad timorem Dei, ad implorandum misericordiam, & petendum auxilium. **POSTQVAM** renatus est arrogantia, rursus etiam piæ mentes docendæ sunt de his, ne ruant in desperationem. Hæ docendæ sunt, quomodo placeat honesta obedientia. In hoc loco semper hæc tria coniungamus.

PRIMUM statuatur renatus, se reconciliatum esse Deo fide propter filium Dei, seu ut sæpe dicitur, recipi personam propter filium Dei gratis. **SECUNDO** agnoscat, in hac vita manere infirmitatem & peccata in renatis, ac vere doleat se adhuc habere caliginem, poenitentiam, & τῶν ἁμαρτιῶν, vitiosos affectus contra legem Dei.

TERTIO, & tamen statuatur oportere incoari obedientiam & iustitiam bonæ conscientie, & hanc quanquam procul abest à perfectione, tamen in reconciliatis placere Deo propter filium Mediatorum, qui nostram inuocationem & nostros cultus perfert ad Patrem, & condonat infirmitatem. Ita propter Christum primum reconciliatur persona, postea & opera recipiuntur, & fides in utroq; luceat. **Uti Petrus inquit:** Offerre hostias spirituales, acceptas Deo per Iesum Christum.

HÆC tria quotidie in nostris operibus cogitemus. Nec enim somniandum est, Deo non esse curæ bona opera, imo curat & postulat obedientiam, & horribilibus pœnis, æternis, &

præsentibus, punit contumaciam, quæ fit contra conscientiam. Necesse est igitur habere iusticiam bonæ conscientie, & scire quomodo Deo placeat. Nam labefactata seu dubitante conscientia, non potest Deus invocari. Hæc diligenter inculcanda sunt animis, Nam in his exercitijs lucet fides, & crescit agnitio vera Dei, & novitas spiritualis.

DVPLICITER autem fides exercetur in operibus. Primum statuens, quod placeat obœdientia, ut ante dixi: Deo & auxilium petens, ut David scit gubernationem esse rem in partem, & periculosam, sed credit Deo placere suos labores, propter ipsam misericordiam. Deinde etiam auxilium petit, & labores obsequio populi, & regendis moribus civium quantum potest. Sed dubium est, pijs mentibus hanc admonitionem gratam esse, quæ cum studeant Deo obœdire, tamen agnoscunt naturæ caliginem, & infirmitatem, & has ita deplorant, ut pene ruant in desperationem. Quid hic dulcius dici potest hac voce Pauli? Nulla est damnatio his, qui in Christo Iesu ambulant, id est, etsi non sunt sine peccato, tamen Deus eos recipit, & iustos pronuntiat propter filium.

SIC & ad Coloss. dicit: In Christo contenti estis, id est, etiam si renati nondum satisfaciunt legi, tamen contenti, & placent Deo propter filium. Hic agnoscamus & celestem amplitudinem misericordiæ Dei, quod videlicet in reconciliandam hanc exiguam, imperfectam, sordidam, & multis affectibus vitiis contaminatam obœdientiam tamen recipit, non quidem propter dignitatem virtutum nostrarum, sed propter filium Dei. Roman. 8. Non estis sub lege, sed sub gratia. Ibi hoc ipsum queritur, an placeat obœdientia, cum legi non satisfaciatur. Respondet Paulus, Non, quia non sumus sub lege, id est, non damnati lege, sed sub gratia, id est, reconciliati seu recepti in gratiam. Roman. 8. Quis contentus nabit? Christus pro nobis mortuus est, & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, & pro nobis interpellat, id est, placent sancti propter interpellantem Christum. Roman. 8. Legem stabilimus per nos. Breve dictum est, sed hoc ipsum docet, quod hic dicimus. Non coacti obœdientia potest, nec placet, nisi fides accedat, quæ non placere personam & incoactam obœdientiam propter mediocris. Ita, inquit, stabilimus legem, non tollimus obœdientiam, sed placemus ac retinemus, ac ut retineatur, docemus, quomodo placere possit, & quomodo placeat.

POSTQUAM dictum est, quomodo placeat hæc obœdientia, quam experimur omnes procul esse à perfectione legis: deinde addantur testimonia, quæ clarificant. Placere Deo sanctorum opera, siue incoactam obœdientiam, his dictis studium bene operandi accendamus, ac simul nosmetipsos

in misericordia Dei admoneamus, qui non solum approbat, sed et ornare honore ac præmijs hanc sordidam obædientiam. Aspiramus enim nos ipsi, & cogitemus quam rara sit excellens virtus. Si-dera sunt quædam virtutum qualiæcunq; in hominibus tenuia ægrotia, quæ nequaquam satisfaciunt Legi Dei, requirenti longè nobrem lucem & ordinem in natura hominis, & tamen hæc simul recipiuntur, ut dictum est, propter filium pro nobis assidue impellentem. Ideo Roman. 10. dicitur: Corde credimus ad iusticiam, ore fit confessio ad salutem. Cum postulat confessionem, vult totam vitam esse confessionem. Quia vniuersa vita eo dirigenda est, ut placeat Deum, ostendat quid profiteamur, & ornent Euangelium, sic dictum est: Luceat lux vestra. Ut princeps ostendat quid sentiat, imoret Deum in periculis, ostendat se ideo præstare obædientiam, ut Deo seruiat, aboleat impios cultus, ut extent signa confessionis. Sic sua mensuræ vocatio habeat signa confessionis. Scholasticus ostendit sententiam, inuocet Deum in omni cursu vitæ plenæ periculis, refutat impias opiniones, & in regendis moribus ostendat se Deo præstare obædientiam, ut Deo seruiat, ut ornent Euangelium: Et quidem vita hominum ita consociata est, ut in conuersatione & communicatione officiorum luceat confessio. Sed cur dicit: Confessio fit ad salutem? Brevis est responsio: Etiam si fide propter Christum sumus iusti, id est, accepti ad vitam æternam, tamen sequi necesse est hanc nouitatem, hanc vult adesse cum ait: Fit confessio ad salutem. Ita inquit 2. Corinth. 7. Superindui desiderantes, si tamen induti & non nudi reperiemur, id est, oportet in hac vita fieri confessionem, quæ simul est incoatio nouitatis. Hæc etiam in latrone conuerso incoata est, agit enim pœnitentiam, agnoscit se iuste à Deo puniri: Deinde & fide agnoscit Saluatorem, & petit ab eo salutem. Itæq; audit claram absolutionem, & concionem de vita æterna in pœnitentia. Præterea ut extet signum confessionis, refutat mendaciam Christo.

Hoc memorabile exemplum de mul-
titudine rebus nos admonet, significat Deo Ecclesiam ita curæ
esse, ut exciter aliquos doctrinæ testes, tunc quoq; cum à præci-
piis pœnitentia deseritur. Apostoli consternati tacebant, & vix
tenuas procillas dubitationum aliquam fidei scintillam reti-
derunt. Hic noua edit testimonia Deus, commonefacit homines in-
firmos æclipsi, terræ motu, & resuscitatione mortuorum, ne putent
hoc supplicium vulgare esse, aut negligi à Deo. Excitator & latro,
qui sicbat Apostolus iam de cruce concionatur, & affirmat hunc
esse Messiam, instauratorem vitæ æternæ. Deinde priuatim docet
hanc hystoria, vere esse hanc Euangelij sententiam, quod recipia-
tur fide propter filium Dei, etiam si non afferamus merita. Docet
item

item de natura fidei, quod videlicet non tantum sit noticia libtorie, sed fiducia petens vitam æternam à filio. Et hæc flamma cum excruata est, longe aliter iudicat quam humana ratio. Non detinet latronem spectaculum corporum laceratorum & morientium, quoniam statuat restare vitam, & confugientes ad hunc Dominum æternam salutem: alios vero qui hunc Dominum contemnant, in æternis pœnis, & quia fide iam sentit sibi Deum propitiū, subijcit se ei, & diligit eum. Agnoscit se non casu puniri, agnoscit Deo, quod vocatus sit ad agnitionē Dei & huius Domini: Vnde dicit Deo in hac pœna toleranda, nec irascitur iudicio Dei, quia humanum genus, non vt Philosophi putant, propter materia, in casu obrui morte & alijs calamitatibus, sed propter peccatum & De tanta mole ærumnarum puniri, vt agnoscamus iram Dei, & quæmus salutem. Ideoq; præcipit de patientia, vt Deo obedire velit in perferendis afflictionibus. Eruditur ergo latro in conuersione peccato, de ira Dei, de pœnis, de remissione & iusticia, vt in eo longe aliam esse sapientiam sanctorum, quam humane sit rationis aut Pharisaica sapientia. Nam pij multa in afflictionibus dicuntur, dicitur in Psalmo: Bonum est quod humiliasti me, vt discerem afflictiones tuas. Postremo accedit confessio, in qua prædicat hunc Messiam, nec deturretur spectaculo supplicij, obiurgat etiam ad latronem, qui venenatis ironijs exprobrat supplicij Christi, & propter crucem eum contemnit, sicut mundus Christum ac Ecclesiam propter infirmitatem superbe aspernatur. Estq; diligenter contemplanda imago huius subannatoris. Vt enim hic in media morte ridet, & super contumelia afficit Christum: ita impij tanquam furges non norūt sua mala, & insuper contumeliosi sunt aduersus Christum, qui offert liberationem. **R E C I T A V I** exemplum, quod cum alijs rebus multis nos admonet, tum hoc quoq; ostendit, in veritate honestis actionibus, quæ vt dixi, placent Deo. Sicut & Rom. 14. Paulus inquit: Regnum Dei non est cibus & potus, sed iusticia, pax & gaudium, in Spiritu sancto, qui in his seruit Deo, placet Deo, & probatus est hominibus. Ad Hebr. ultimo: Beneficentiæ & liberalitatis nolite obliuisci, nam hæc holiæ placent Deo. Sic & de Noë dicitur: Odoratus est Deus odorem suauitatis, id est, delectatus sacris Noë, id est, inuocatione, gratiarum actione, laude & doctrina. Quod est autem metaphoræ in verbo Odorandi, sumta à ritu veteri, in quo sacrificia dicebatur Deus odorari, cum diuinitus incendebantur, erat singulare testimoniū quod placerent & acciperentur. Ceteroquineraliter sacrificia conferuntur odoribus, & addebantur odoribus, omnia opera debent esse odor, id est, late sparsa & bene fragrantia.

id est, debent referri ad celebrandum Deum, vt alij bona do-
 & bonis exemplis inuidentur.

DE QVARTA QVÆSTIONE.

Propter quas causas facienda sunt
 bona opera ?

VI T AE sunt causa, Necessitas, Dignitas, Præmia. Et primum
 multiplex est Necessitas, Mandati, Debiti, retinenda Fidei, &
 vitandi pœnas. Est enim aliud est loqui de coactione, tamen manet
 voluntas æterna Dei, & immutabilis, vt voluntati Dei creatura ob-
 temporet. Hæc ordinatio immutabilis est mandati & debiti necessi-
 tas, sicut Paulus inquit: Debitorum sumus Dei, non carnis. Et Chris-
 tus inquit: Hoc est mandatum meum, vt diligatis vos inuicem. Et
 Thimoth. 4. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, abstinere a for-
 nicatione, nisi videre vnumquemq; vas suum, id est, corpus, in sanctifica-
 tione & honore, non in affectibus libidinis, sicut gentes ignare Dei,
 scilicet inuicem afflicere & defraudare fratrem in negotijs, quia vindex
 est Deus de his omnibus. Nō enim vocauit nos Deus ad immundiciem,
 sed ad sanctificationem. Ideo qui hæc contemnit, non hominem con-
 temnit, sed Deum, qui dat Spiritum sanctum suum vobis. N E C E S S I T A S
 retinenda fidei est, quia Spiritus sanctus expellitur &
 vitatur, cum admittuntur peccata contra conscientiam. Sicut cla-
 rificatur i. Iohan. 3. Nemo decipiat vos, qui facit peccatum ex Dia-
 bolo est. Et Rom. 8. Si actiones carnis spiritu mortificabitis, viue-
 tis. Si secundum carnem viuetis, moriemini. Et excuti fidem per ma-
 le quæ restatur hoc dictum Pauli i. Timoth. 5. Si quis suorum &
 domesticorum curam non habet, fidem abnegauit, & est infide-
 lis deterior. Item: Fides esse non potest in his, qui indulgent prauis
 consuetudinibus, nec agunt pœnitentiam, quia scriptum est: Vbi habi-
 tavit Dominus? in spiritu contrito, & tremente sermones meos.
 Quis enim fides asserat pacem conscientia, non potest simul esse cum
 peccatis retinente delictum, quod condemnat conscientiam. Ideo
 Paulus inquit: Omne quod non est ex fide, peccatum est. E x c U T I T
 igitur Dauid fidem & Spiritum sanctum, cum raperet alteri
 coniugem, & quidem multipliciter Spiritum sanctum perturba-
 uit, non tantum in corde suo, vnde pulsus est in adulterio, deinde in mul-
 tis sceleribus, quorum alijs scandalum attulit dolorem, alijs fuit occasio
 erroris. Item in miseris mulieribus, vi stupratis ab Absolone, &
 in similibus. N E C E S S I T A S vitandi pœnas debebat
 videri animos mouere, cum totam mundi historiam plenam tristis-
 simorum euentuum videamus, qui certe sunt pœna peccatorum. Ced-
 tant: